

Stikstof

Volgens het Europese Hof is een juridisch systeem als dat van het PAS toelaatbaar, zo juicht de minister van LNV in haar brief aan de Tweede Kamer. Die constatering is op zich juist maar nog geen reden tot optimisme over het lot van PAS. Milieujuristen verwachten tenminste toch wel een fors aangepaste "PAS-light".

De uitspraak van 7 november 2018 van het EU Hof geeft nader uitleg van de Natura 2000-habitattoets en bevat niet echt veel onverwachte inzichten. Er wordt aangesloten bij eerdere uitspraken zoals die over de Rijksweg A2 Eindhoven-Den Bosch (mitigatie dient *vooraf* te geschieden en niet ergens in de toekomst) en de havenuitbreiding Antwerpen (mitigerende natuurmaatregelen moeten dus al *voltooid* zijn, anders is het compensatie en moet je alsnog de zware en voor veehouders nogal kansloze ADC-toets in). Veel schuift het hof evenwel door aan de nationale rechter; deze moet het allemaal nader beoordelen. We moeten dus nog wat maanden geduld hebben totdat de Raad van State zijn finale oordeel over

PAS velt.

Verwacht wordt ook dat de huidige uitzonderingen op de vergunningplicht voor stikstofdepositie lager dan 0,05 mol/ha/jaar en voor het bewerken en bemesten verleden tijd zullen zijn. Bemesten is nu nog vergunningvrij, maar het hof vindt dat eigenlijk niet kunnen, tenzij "op grond van objectieve omstandigheden met zekerheid kan worden uitgesloten dat dit afzonderlijk of in combinatie met andere projecten significante gevolgen kan hebben". De Raad van State is nu aan zet om dit te beoordelen. Dat laatste geldt ook voor de gebruikte AERIUS-calculator software. Dat zijn zware en moeilijke opdrachten voor onze Raad van State.

Het EU Hof wil uitdrukkelijk aansluiten bij eerdere Natura 2000-jurisprudentie (Rijksweg A2 en haven Antwerpen) over herstelmaatregelen die nog niet getroffen zijn en daarom niet mee mogen tellen als mitigatie bij de passende beoordeling. Natuurmaatregelen die nog niet zijn getroffen, dus nog niet voltooid zijn, kunnen

alsdan niet in de PAS worden meegenomen. Die maatregelen zijn hooguit nog op te voeren als compensatie verderop in de habitattoets (de ADC-toets: alternatieven, dwingende redenen en compensatie).

Dat laatste wordt uiteraard zeer lastig in een eventueel *hersteld-PAS* of *PAS-light* na het finale oordeel van de Raad van State. Die natuur(herstel)maatregelen, die niet zelden inderdaad in de toekomst liggen, zijn in feite ook de crux van de befaamde *dubbeldoelstelling* van PAS: behoud en toekomstig herstel van natuur en tegelijk ook alvast economische ontwikkelingsruimte weggeven. Het zou jammer zijn als we deze typisch Nederlandse en polderige dubbeldoelstelling in dit stikstofdossier los zouden moeten laten. Ik vrees het ergste...

Fred Kistenkas
fred.kistenkas@wur.nl

Foto: Hans van den Bos, Bosbeeld